

Câteva considerații pe marginea unei anchete II.

Încheiam argumentului „Consilierului... 4/2016 cu prezentarea câtorva concluzii în urma anchetei (Mai) *pot fi motivați tinerii să citească? Cum?* și promiteam că voi încerca să pun în discuție relevanța și utilitatea unui astfel de demers. Înainte este necesară o scurtă explicație. La începutul anului trecut, după patru numere de la rebranduirea „Revistei cercurilor de lectură” în „Consilierul de lectură”, a trebuit să constatăm că publicul nostru a rămas cam același – coordonatorii cercurilor și profesorii de română. Concluzia a fost că nu am găsit căile cele mai bune pentru a veni în întâmpinarea așteptărilor unui public mai larg, interesat de problemele lecturii. De aceea am considerat că o anchetă cu o întrebare foarte generală și un răspuns deschis ar putea fi o soluție. Am stabilit întrebarea și am trimis-o pe toate căile la care am avut acces, dar răspunsurile primite au fost tot de la publicul fidel căruia i s-au mai adăugat câțiva învățători, câțiva părinți, unul sau doi bibliotecari, dar niciun profesor de altă specialitate. În situația aceasta a trebuit să ne întrebăm: oare profesorii de alte discipline consideră că lectura nu intră în sfera preocupărilor lor? Am relansat întrebarea, dar, am menționat explicit aspecte legate de lectura ca mijloc de învățare și informare. De data aceasta am primit destul de multe răspunsuri de la profesorii de alte specialități, ilustrate cu numeroase exemple și descrieri de strategii. În același timp, am pus întrebarea și elevilor, dar sub forma unui chestionar cu patru întrebări, dintre care ultimele două vizau răspunsuri în oglindă la ale maturilor. Ne interesa dacă elevii sunt în măsură să le descopere intențiile și cum se raportează la ele.

Ce relevanță au răspunsurile la o astfel de anchetă? Dacă ne oprim la întrebare, primul lucru care i se poa-

te reproșa e că este foarte generală. Totuși, întrebarea are un „cum?” și tocmai pe acesta am mizat. Convingerea noastră a fost că, pornind la avantajul deschiderii ei, „cum?” va transla spre alte întrebări: ce se citește motivat? cine sunt cei care îi motivează pe tineri să citească? de la ce vârstă începe motivarea? în ce scop se citește? ș.a.m.d. Aceasta s-a și întâmplat.

Dacă ne oprim la respondenți, 150 de persoane nu este un număr relevant, mai ales că nu există nicio eșantionare riguroasă pe categorii după vârstă, profesiune, mediu rural/urban. Privind obiectiv, trebuie să recunoaștem că nu avem de-a face cu un grup reprezentativ, dar ceea ce pierde grupul prin cantitate și reprezentativitate, câștigă la nivelul calității prin interes și participare. E evident că acei care ne-au răspuns ori s-au lăsat convinși să răspundă și-au pus ei înșiși problema motivației pentru citit, pentru că au considerat-o importantă (în cazul liceenilor, răspunsurile, uneori de câte trei-patru pagini, vedeau clar implicarea).

Răspunsurile s-ar putea grupa în două categorii. În prima intră cele previzibile, care confirmă ceea ce se știe fie empiric, fie în urma unor cercetări recunoscute: da, elevii pot fi motivați să citească; da, familia are un rol foarte important, pentru că e prima care-i motivează. Da, spun și profesorii, elevii pot fi motivați să citească, dar este nevoie de un întreg arsenal de strategii active și de liste personalizate. Același lucru îl spun și elevii. Și s-au dat nenumărate exemple. Din răspunsuri mai reiese că în familie, mama ca factor motivant începe să fie concurată de tată și că elevii cunosc aproape la fel de bine ca profesorii care sunt cele mai bune strategii pentru a fi motivați să citească. Iar pentru foarte mulți, în viața școlară pe primul loc ca factor motivant se situează profesorul entuziast, care își găsește timp și plăcere să-i asculte și să discute cu ei despre cărțile citite.

În categoria a doua intră răspunsurile care mi se par mai relevante pentru genul acesta de anchetă. Răspunsurile deschise au avantajul că pun în evidență aspecte de care nici profesorii, nici copiii nu par cu adevărat conștienți. Atât elevii cât și majoritatea

maturilor (înaintea detalierii întrebării) asimilează actul lecturii cu cititul de plăcere al literaturii. Nici elevii, nici majoritatea profesorilor nu par a stabili o relație între motivare și comprehensiune, în sensul că incapacitatea înțelegerii unui text atrage după sine demotivarea.

Nu am găsit niciun răspuns în care creșterea motivării să fie pusă în relație cu învățarea unor procese care să ducă la înțelegerea lui. Poate mă hazardez, dar mi se pare că foarte mulți dintre noi consideră că învățarea cititului se încheie odată cu dobândirea capacității de a citi cursiv.

Majoritatea elevilor se bazează pe explicațiile profesorului și resping lectura ca mijloc pentru a învăța singuri, dar, dacă sunt bine motivați, sunt dispuși să caute informații suplimentare. E adevărat că sunt câțiva din clasele mari care recunosc că e mult mai greu să înveți singur și nu au deprinderi formate în acest sens.

Cui i-ar folosi o astfel de anchetă? În primul rând tuturor celor care au răspuns, pentru că răspunsurile au impus un necesar act de reflecție. Folosește celor care nu numai că și-au convins colegii și elevii să răspundă, ci au aplicat chestionarul la clase întregi, au adunat și au prelucrat răspunsurile. Ancheta le pune la dispoziție un material pentru comparație. Publicate și puse la dispoziția tuturor, sperăm că răspunsurile vor folosi unui grup mult mai numeros decât cel al respondenților, interesat de această problemă, și-l va stimula să pună în practică o parte dintre soluții sau să gândească altele. Evident, ancheta ne folosește nouă pentru că am reușit să interesăm o categorie foarte importantă, cea a profesorilor de alte discipline, indiferentă până acum la încercările noastre de a o câștiga. Sperăm să nu ne oprim aici. Răspunsurile din ceea ce am numit categoria a doua ar putea oferi piste interesante pentru o cercetare de durată și pentru (semi)temele numerelor viitoare ale revistei. Însăși tema anchetei acestui număr (*Cum putem menține pe termen lung motivația pentru lectură?*) are la bază o observație cu punctul de plecare tot în anchetă.

Monica Onojescu